

नेचर वॉक या संस्थेच्या 'कट्टा' या उपक्रमात बोलताना (डावीकडून) डॉ. जयंत नारळीकर व डॉ. प्रकाश तुपे.

विश्वामध्ये आपल्या पेक्षाही प्रगत जीवसृष्टी असू शकते - डॉ. नारळीकर

पुणे, ३ डिसेंबर/प्रतिनिधी

विश्वामध्ये आपल्या पेक्षाही प्रगत जीवसृष्टी असू शकते, असे प्रतिपादन ज्येष्ठ खगोलशास्त्रज्ञ डॉ. जयंत नारळीकर यांनी केले.

नेचर वॉक या संस्थेमार्फत 'कट्टा' हा उपक्रम चालवला जातो. यामध्ये आज नारळीकरांची मुलाखत डॉ. प्रकाश तुपे यांनी घेतली.

डॉ. नारळीकर म्हणाले, "विश्वामध्ये आपल्यापेक्षाही प्रगत जीवसृष्टी असू शकते. ते कदाचित आपल्यासारखे दिसणारे नसतील पण त्यांचे अस्तित्व असू शकते. यासाठी खगोलशास्त्रज्ञांनी खगोल जीवशास्त्राकडे लक्ष देणे आवश्यक आहे. तसेच ताऱ्यांच्या भोवती सापडणाऱ्या नवीन ग्रहांचादेखील अभ्यास खगोलशास्त्रज्ञांनी करावा."

जीवसृष्टीच्या निर्मितीविषयी सांगताना नारळीकर म्हणाले, "काही जणांच्या मते जीवसृष्टीची निर्मिती ही स्फोटाने झाली. पण ते खरे नाही.

याबाबत फेड हॉयल व विक्रमसिंगे यांचे संशोधन महत्त्वाचे आहे. त्यांनी जीवसृष्टी ही बाहेरील वर्षावातून झाल्याचे म्हणाले आहे. त्याची पुष्टी करण्यासाठी त्यांनी एक उपकरण ४२ कि.मी. अंतराळात सोडले व ठराविक अंतरावर त्याचे मापन केले. या उपकरणातून ३ नवीन जीवाणू मिळाले. याचा अर्थ अंतराळामध्ये जीवाणू आहेत व वर्षावाच्या माध्यमातून ते पृथ्वीवर आले असावेत. यावर शास्त्रज्ञ संशोधन करत आहेत."

कृष्णविवर ही संकल्पना उलगडताना नारळीकर म्हणाले, "तारा जेव्हा आकुंचन पावतो तेव्हा कृष्णविवर तयार होते. यामध्ये गुरुत्वाकर्षण प्रबळ असते. त्यामुळे प्रकाशसुद्धा यामध्ये खेचला जातो. म्हणूनच त्याला 'ब्लॅक होल' म्हणतात. आसपासच्या परिस्थितीवरच हे ब्लॅक होल ओळखले जाते. ते प्रत्यक्ष दिसत नाही."

एल.एच.सी.बाबत नारळीकर म्हणाले, "जीवितातील लार्ज हेड्रॉन

कोलाथकर (एल.एच.सी.) हा प्रयोग अधिक प्रगत अवस्थेत असून, यातून विश्वनिर्मितीच्या प्रक्रियेबाबत नवी माहिती मिळू शकेल.' सध्या आपण विश्वातील जुन्या ताऱ्यांचा अभ्यास करत असून, २० अब्ज वर्षांपूर्वीचा एक तारा मिळाला असल्याचे नारळीकर यांनी सांगितले.

गेल्या चाळीस वर्षांतील महत्त्वाच्या संशोधनाबाबत नारळीकर म्हणाले, "ताऱ्यांच्या जीवनावरील संशोधन महत्त्वाचे आहे. यावरून अनेक प्रश्नांची उकल झाली आहे. नवीन ग्रह सापडले आहेत."

ज्योतिषशास्त्राला कोणताही वैज्ञानिक आधार नसून, त्याचा समावेश विद्यापीठात शिकवल्या जाणाऱ्या अभ्यासक्रमात करू नये, असे नारळीकरांनी सांगितले. यावेळी विद्यार्थ्यांनी नारळीकरांना अनेक प्रश्न विचारले. त्यांच्या प्रश्नाला उत्तर देऊन विद्यार्थ्यांच्या कुतूहलाचे त्यांनी कौतुक केले.